

Odešel dejvický vypravěč neokázalých příběhů

V neděli 17. září ztratila současná česká literatura jednu ze svých ikonických postav, když ve věku 66 let zemřel po těžké nemoci spisovatel PETR ŠABACH (1951–2017). Kmenový autor Nakladatelství Paseka, řadu let vyučující tvůrčí psaní na Literární akademii, se již v 90. letech natrvalo zařadil mezi nejúspěšnější tuzemské prozaiky, a to i zásluhou divácky úspěšných snímků natočených režisérem Janem Hřebejkem a scenáristou Petrem Jarchovským na motivy jeho příběhů. Rozhodli jsme se tudíž poskytnout prostor těm nejpovolanějším z řad Šabachových spolupracovníků, kolegů, překladatelů, studentů i kritiků, aby se s našimi čtenáři podělili o své názory, vzpomínky a dojmy týkající se zesnulého autora a jeho tvorby...

1. Co současná česká próza s odchodem Petra Šabacha ztrácí?
2. Které Šabachovy knihy si ceníte nejvíce a z jakého důvodu?

Jakub Sedláček, šéfredaktor Nakladatelství Paseka

1. Prózy Petra Šabacha těží ze spontánního vypravěčství. Psaní à la thèse ani ohledávání možností literárního tvaru mu nebyla vlastní. U něj se vše odehrává v řeči, která je přirozená, autentická, důvěrně známá, a přitom překvapuje svou poetikou, tragikou i vtípem. Proto také jeho „hlášky“ pronikly do filmů a zlidověly. K tradici – řekněme – haškovského ražení přidal specifický beatnický pocit. A ač toto Šabachovo beatnictví vyvěrá z generačního (a genderového!) střetu, jenž má pevný dobový kontext, jeho prózy čtou s nadšením a porozuměním i čtenáři, kteří se narodili do jiných pořádků.

2. Díky zfilmovaným prózám se stal z Šabacha kult. Ale rád bych vyzdvihl jeho opomíjené pozdní texty, třeba povídku *Pohřeb mravence známého pouze Bohu* ze sbírky *A nakonec Vánoce*. Skvěle v ní vystihl pohled na svět optikou kluka postiženého ADHD.

Julia Rózewicz, polská vydavatelka a překladatelka Petra Šabacha

1. Autora, který jako jeden z posledních, ne-li úplně poslední, dokázal psát naprosto přirozeně a s nenuceným vtípem. Jeho humor přitom není blbý ani primitivní. V Polsku čtenáři o Šabachovi říkají, že jako spisovatel dává mnohem víc, než slibuje, což mi přijde přesné.

2. Mám ráda skoro všechny jeho knihy, oblíbené jsou možná *Opilé banány*. Tu knížku jsem překládala už jako studentka, tehdy to bylo jen „do šuplíku“, překlad jsem upravila a knihu vydala až v roce 2015. Petr říkal, že musíte vzít trochu smíchu a trochu slz, aby vznikla dobrá kniha. V *Opilých banánech* podle mě z každého vzal tak akorát a namíchal to ideálně. Tu knížku chápu jako takové *Kdo chytá v žitě* z Dejvic.

Josef Chuchma, publicista a kritik

1. Ztrácí autora, který si na nic nehrál. Který „staromódně“ vyprávěl historky a nerezignoval na sna

hu oslovit široké publikum, aniž by se mu podobízel. Který byl vážnější, než se na první pohled mohl zdát. Ztrácí v něm kus paměti, protože Šabach pracoval se vzpomínkami, v tom byl možná nejsilnější.

2. Asi *Občanského průkazu*. Vzdor všem výtkám, které jsem před jedenácti lety k tomu románu, při jeho vydání, v recenzi vznesl, si myslím, že v této knize Šabach vyřkl něco podstatného o své generaci a o tom, co se stalo s českou společností od šedesátých let minulého až po počátek 21. století.

Ivana Myšková, spisovatelka

1. Především neodolatelného vypravěče s citem pro pointu. Nejsem z těch, kdo život vidí jako sled vtipných a s lehkostí vypravovaných historek. Spíše mě zajímá všechno, co se nedá převyprávět, co tomu vzdoruje, o čem se mlčí. S Petrem Šabachem jsem se tedy zvláště mýjela a ještě zvláštěněji potkávala, už jako studentka Literární akademie. Hluboce jsem souzněla s jeho potřebou své posluchače a čtenáře těšit, zároveň mi byla vzdálená jeho snaha nezarmucovat a nezklamá

vat, protože jsem přesvědčená, že autor má právo nelíbit se a třeba se i hnusit. Jednou mi řekl: „Pro mě je hrozná představa, že mě někdo nemá rád. Já bych chtěl, aby mě všichni měli rádi.“ Říkám si, jestli ho ta touha nepřiměla k přílišné autorské skromnosti, jestli se zbytečně nedržel zpátky a raději neškrtal nebo vůbec nenapsal to, co by někoho mohlo zarmoutit, nudit nebo naštvat. S Petrem Šabachem tak zmizela pravdivá snaha těšit i utěšovat, zmizelo pábení, vzácný vypravěčský živelný talent, zmizel laskavý, srdečný, chlapecky roztomilý muž, vlídný rošťák, kterého si musel zamilovat každý, kdo ho potkal.

2. Na tuto otázku nemůžu poctivě odpovědět, protože jsem toho četla velice málo. U některých současných autorů, a Petr Šabach k nim patřil, mám pocit, že mě jako čtenářku vlastně nepotřebují... Naposledy jsem četla *Máslem dolů*, kde mě bavilo smolařství postav a jejich fobie, ale asi bych k nim byla o něco krutější...

Petr Kotyk, literární historik

1. Člověka, u kterého život, činy a tvorba byly v jednotě.

2. *Občanského průkazu*. Mistrně zachycuje každodennost normalizační šikany i touhu žít si po svém „mimo“ systém době navzdory.

Dana Kalinová, bývalá ředitelka veletrhu Svět knihy Praha

1. Próza ztrácí to, co již autor nenapiše, ale rozhodně neztrácí to, co je již napsané. Nadčasovost jeho tvorby určí další generace čtenářů.

2. Všechny jeho knihy jsem nečetla, ale například *Hovno hoří* mi na počátku 90. let pomohlo ohlédnout se za ubíjejícím životem v komunismu s úlevným humorem.

Michal Šanda, spisovatel

1. Skvělého vypravěče. Petr Šabach měl vypravěčský talent od pána boha, jaký se nevidí. U něj jsem měl pocit, že píše jaksi mimochodem, jako by od stolu v hospodě, kde bavil kamarády svými příběhy, plynule přešel ke klávesnici počítače.

2. *Rothschildovy flašky*. Důvod to je zcela soukromý, přicházím do let, kdy je pro mne aktuálnějším tématem stárnutí a stáří než historky z divokého mládí.

FOTO: WOJCIECH CZERNIATOWICZ / WYDAWNICTWO AFERA

Jako když koupíte krásný šperk

FOTO: MICHAL STRÁNSKÝ

Sotva vyšla kniha *Ivan Blatný – Jde pražské dítě domu z bia...*, jejímž jste editorem i vydavatelem, šumí literárními kuloáry leccos, co mě opravňuje k otázce: Už u vás zazvonila editorská litačka, aby zfendovala náklad a zabránila jeho škodlivému šíření?

Ke mně nic nedorazilo, ale to bude asi tím, jak jsem teď hodně z domu.

Jaký je váš názor na ortodoxní vymáhání zásady, že znění poslední ruky je nedotknutelné a že i zjevné chyby v autorských textech posvěcují jejich autenticitu?

K tomu jsem řekl své v ediční poznámce. Zásadně záleží na kontextu – a v případě Ivana Blatného to považuji za nesmysl. Obecně bych řekl, že na takových „princepech“ lpí nejpilnější lidé, které poezie moc nezajímá a rozhodně nebaví.

Na jednom místě Blatný píše: „jak vidíte, prolínají se mi města / Clacton Brno Londýn“. Na základě svých čtenářských dojmů bych však řekl, že Brno dominuje, a přesto jste dal do titulu Prahu. Proč?

Částečně proto, že jsem právě vůbec neměl dojem, že by Brno – jako motiv – nějak zásadně dominovalo nad Prahou. Nebo přinejmenším ne do té míry, aby mi nestálo za to záměrně trochu „zanedbat“ přihlíívání té polívky, která dodnes vidí Blatného hlavně jako autora *Melancholických procházek*, tedy jako „Básníka Brna“.

„Raději vidět na aktivu / svlékanou operetní divu...“ nebo „Co jistě nepochopí hlupci, / je moje láska ke korupci, / ať žije Jiří Stříbrný!“ Tohle Blatného šibalské pomrkávání a šaško-vání („Ó moje múza, je to ona, / potkala Romana Jakobsona“) je ve svazku nepřehlédnutelné a způsobuje, že prýská lak z busty básníka uvrženého do věčných existenciálních chmur, jak býval Blatný většinou vnímán. Nemáte pocit, že i tohle považují někteří čtenáři za svatokrádež a blasfémii?

Podívejte, já tady přece nekladu květiny k pomníku Velkého Básníka, nýbrž jednoduše nabízím množství nových, dosud neznámých básní, které jsem si sám nevymyslel: jsou to básně, které napsal Ivan Blatný. Jak se s tím kdo vyrovná, to už nemohu ovlivnit. A nemůžu si pomoci, napadá mě k tomu hned jedna paralela... Liblická konference vs. Rutův esej o humoru v díle Franze Kafky. Pro mě byl ten Přemyslův text převratný... a hlavně kvůli němu jsem si Kafku přečetl.

Martin Reiner pracoval na své nové knize v Římě. Přesto jsme se po e-mailu dohodli, že jeho intenzivní soustředění snese malé vyrušení a že odpoví na pár otázek kolem posledního edičního počinu jeho nakladatelství Druhé město.

PETR BÍLEK

Do té doby jsem měl dojem, že je to neurotický morous. Dnes vím, že nebyl a není!

Ve svém románu o Blatném píšete, jak vášnivě sledoval televizi. Měl zájem také něco číst, kromě toho, že stále psal? Z motivů ve verších se zdá, že jsou spíš ohlasem a ozvěnou jeho čtenářských zážitků předemigračních. Nebyla jeho paměť až autisticky uvízlá v mládí?

Blatný poměrně dost četl v Claybury Hospital (1948–1963) a řekl bych, že ještě i v Hope House (1964–1979). Potom už jeho zájem o knihy trochu uvažá; mohlo to být i z různých praktických důvodů. A jinak se mu dělo to, co většině stárnoucích a starých lidí: zážitky staré čtyřicet let měly ostřejší kontury než věci z minulého týdne. Nezapomeňte, že jde o výbor z posledních let jeho života.

Měl Blatný třeba jen mlhavou představu o svých případných čtenářích? Nebo mu to bylo jedno a posílal básně jednu za druhou jako papírové lodičky po potoce?

Je velmi pravděpodobné, že v letech 1954–1969 nepsal Ivan Blatný poezii vůbec. Po roce 1969, kdy obnovil některé dávné kontakty, už posílal různé básničky do Československa v dopisech; Bařinovi, bratřenci Šmardovi, Chalupeckému. A po roce 1979, kdy vyšla v Torontu *Stará bydliště*, se ten okruh ještě rozšířil. Nehledě na to, že čtenářská odezva na tu knihu byla značná, takže Ivan Blatný si byl

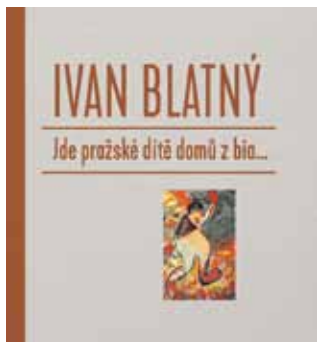
dobře vědom, že je znovu čten. A měl také představu, že sbírka *Pomocná škola Bixley*, kterou napsal hned na podzim 1979, vyjde u Škvoreckých brzy po *Starých bydlištích*. To se ovšem, jak víme, nestalo (kniha vyšla až v roce 1987)... a troufám si říct, že v letech, z nichž je náš výbor (1982–1990), se už Blatný o čtenáře příliš nezajímal. Jakkoli – a to považuji za hodně důležité! – přinejmenším tušil, že by ty texty někdy mohly vyjít.

Básníkovy alter ego Josef Kunstadt „rozžhaví svoji pěnovku / oblak dýmu se usazuje na obloze / bude s ním plout / po celé dny, po celá staletí. // Tiché postranní místo na Parnasu...“ Nakolik je toto seifertovské „byti básníkem“ třeba jen napůl koketní hra a nakolik jde u Blatného o tvrdou existenciálu?

Blatného bytí je natolik osekáno na „podstatu“, že slovo *koketní* mi k němu moc nesedí, i když se zase nechci tvářit, že vůbec nebyl schopen sebereflexe. Jen k ní, řekl bych, neměl důvody, nechtěl se „měnit a vyvíjet“, jak tomu běžně rozumíme. Dokonce i tam, kde nám v básních sděluje, jaký je a co dělá, rozhodně nemáme dojem, že jde o nějaký duševní pytel. Mám pocit, že u Blatného se to všechno srovnalo postupem času do jednoho kompaktního útvaru a tvaru: tvrdá realita a „hra“ jako její alternativa, věci vně a uvnitř... Myslím, že psychologové by pro to našli i nějaký ten odborný termín, já to líp říct nedovedu.

Martin Reiner

(*1964) je majitelem nakladatelství Druhé město a autorem řady básnických sbírek i několika próz, z nichž největší pozornost dosud vzbudil cenami ověřený román *Básník* (Torst 2014), v němž zúročil svůj dlouholetý zájem o život a dílo Ivana Blatného. K němu se nyní vrátil coby editor a vydavatel výboru z Blatného pozdní básnické tvorby, nazvaného *Jde pražské dítě domů z bia...* (Druhé město 2017), který redakce *Literárních novin* v září zvolila Knihou měsíce.

Jaký je váš názor na četné Blatného makarónské básně? Sdílette stanovisko Jiřího Koláře, o kterém píšete v úvodu ke knize?

Blatný už v rozhovoru se Šmardou v létě 1978 říká o svém míchání jazyků v básních, že „se to moc nedělá a je to celkem nový“. Je tedy jasné, že tady měl jako básník určitý záměr, o jehož správnosti ho ujistil právě Jiří Kolář. Mně na tom přijde zajímavé, jak je tahle podivnost dnes, dvacet sedm let po Blatného smrti, docela normální. Lidé od nás jezdí do světa, a protože čeština není světový jazyk, snaží se komunikovat v jiných jazycích. Pro Blatného bylo každopádně míchání těch jazyků celkem přirozené: v Anglii žil v době, kdy ty básně vznikají, přes třicet let, pocházel z dvojazyčného Brna (odtud němčina) – a francouzština byla kulturním jazykem jeho mládí. A pokud jde o Koláře, chápu, jak to s tou moderností myslel: moderní znamenalo především „otevřený světu“, alespoň z pohledu člověka zavřeného na desítky let v komunistické rezervaci. Dnes ten pojem, rozhodně alespoň v tomto smyslu, přišel o svůj obsah. Zároveň to míchání dokládá, že Blatný psal hlavně pro své vlastní potěšení a že ho bezprostřední kontakt se čtenářem netlačil k nějakým ústupkům. Jo, a ten můj názor... Mně se to líbí. Podívejte, já už su dědek, ale jak roky šly, dospěl jsem do stadia, kdy jsem schopen „používat“ kromě češtiny čtyři jazyky. Z angličtiny se stala nezbytnost, italština se stala jazykem mého srdce a ruštinu s němčinou jsem měl léta ve škole. Netvrdím, že jsem schopen vést ve všech těch jazycích filozofické disputace, ale makarónské básně bych v nich dovedl psát. V *Nových decimách* mám angličtinu, němčinu, slovenštinu, latinu – a nepřijde mi to ani výstřední, ani nějak „moderní“; přijde mi to normální.

Exkluzivní podoba svazku s ilustracemi Jiřího Koláře znamená na dnešním českém knižním trhu mimořádnou událost. Mohl byste vyjmenovat motivy, které vás vedly k tak velkorysé investici? Ten, kdo zná nakladatelskou situaci při vydávání poezie u nás, musí váš postup považovat přinejmenším za riskantní.

Na to je velmi snadná odpověď. Blatného a jeho poezii mám moc rád, a protože jsem si to mohl dovolit, vybavil jsem unikátní obsah co možná unikátní formou. Je to, jako když dívka svého srdce koupíte krásný šperk. Navíc jsme na vydání dostali nějaké peníze jak od ministerstva kultury, tak od města Brna... a pokud by se ta tisícovka, kterou jsme vydali, prodala, tak ta ztráta nebude ani tak drastická.

literární scéna

Ve věku 86 let zemřel 19. září spisovatel a výtvarník Ivo Vodseďálek (1931–2017), jeden z hlavních představitelů první generace českého undergroundu, který spolu se svým spolužákem z gymnázia Zbyňkem Fišerem alias Egonem Bondym založil samizdatovou edici Půlnoc a přišel s originálním konceptem tzv. trapné poezie. Oficiálně však mohl začít publikovat až v roce 1990, pětisvazkové *Dílo Ivo Vodseďálka* vyšlo v nakladatelství Pražská imaginace roku 1992. Později vyšly jeho eseje, memoárové črty a povídky z devadesátých let pod názvem *Felixir života* (2000) a kniha *Dvě prosy. Kalvárie & Kompensace* (2004). V roce 2007 mu byla udělena Cena Revolver Revue. Od roku 1953 až do svého předčasného odchodu do důchodu v roce 1988 byl zaměstnán jako projektant v národním podniku Chemoprojekt. Od roku 1960 připravoval ze soukromé iniciativy obnovu létání volnými plynovými balony v Československu, roku 1965 založil v rámci Svazarmu Balon-klub Praha a stal se jeho prvním předsedou, posléze dosáhl kvalifikace pilot-instruktor. Celý život se věnoval také výtvarné tvorbě, převážně kolážím.

Cena Jaroslava Seiferta, založená v roce 1986 ve Stockholmu Františkem Janouchem a nyní vyhlašovaná Nadací Charty 77 vždy v předvečer Seifertových narozenin (22. září), byla letos rozdělena mezi dva literární historiky a kritiky – Jiřího Brabce (*1929) a Jiřího Opelíka (*1930). Cena je udělována za vynikající slovesné dílo, vydané či jinak zveřejněné v České republice nebo v zahraničí v posledních třech letech, výjimečně i za dílo celoživotní. Od roku 2015 se vyhlašuje pouze v lichých letech a mezi její držitele patří například B. Hrabal, M. Kundera, J. Škvorecký, V. Havel či I. M. Jirous. O udělení ceny rozhodla nezávislá porota v čele s Michalem Bauerem, která ocenila celoživotní práci obou vědců na poli moderního českého písemnictví, a to jak badatelskou, tak i lexikografickou a editorskou. Letošní laureáti si ocenění, které před dvěma lety získal Eugen Brikcius a jehož součástí je i finanční odměna ve výši 100 000 korun, převzmu až v listopadu.

FOTO: PETR NACY

Jiří Brabec v Knihovně Václava Havla, kde se zúčastnil debaty nad 1. svazkem korespondence T. G. Masaryka s J. S. Macharem.

Ve dnech 11. až 15. října se bude ve Frankfurtu nad Mohanem konat další ročník Frankfurtského knižního veletrhu (Frankfurter Buchmesse). Tradice této největší akce svého druhu na světě sahá do roku 1949, kdy se z iniciativy německých knihkupců a nakladatelů uskutečnila poprvé, v současnosti veletrh každoročně přivítá kolem 7 000 vystavovatelů a přes 280 000 návštěvníků. První tři dny jsou vyhrazené pro vystavovatele a tisk – uzavírají se obchody, vyjednávají se prodeje práv a licencí. Teprve po zbylých dvou dnech jsou prostory veletrhu otevřeny pro veřejnost, která si může vybrat z bohatého kulturního programu. Frankfurtský knižní veletrh nadto pokaždé představuje jinou zemi coby čestného hosta – letos jím bude Francie.

pohledem nakladatele

Proč mě těší vydávat knihy

PETR HIMMEL, Garamond

FOTO: ARCHIV NAKLADATELSTVÍ GARAMOND

Nedávno jsem si uvědomil, jak jsem rád, že mohu být českým nakladatelem. Člověka občas přepadnou pochybnosti o smyslu práce, kterou vykonává, a ta ohromná kupa knih, jež se v knižních megastorech tyčí do stále závažnější výše pyramid, musí vyděsit každého nakladatele, ať už malého, středního nebo velkého. Proboha, má to ještě smysl přidávat do té hromady další knihy? Rozhodl jsem se, že s těmito pochybnostmi jednou provždy skončím a pustil se na tento nebezpečný led. Vyvrcholením mých úvah bylo zjištění, jak jsem moc rád, že mohu vydávat knížky. Zde je několik málo z mnoha důvodů, proč je skvělé být v Česku nakladatelem:

Tak zaprvé jsem rád nakladatelem proto, že si může dovolit mít letní prázdniny. Moc knih přes léto nevychází, po pražském knižním veletrhu utichá redakční frmol, knihy se vyhřívají ve výlohách knihkupectví a nakladatelům a redaktorům začínají prázdniny. Je to určitý luxus, který si nemůže dovolit každý, ale letní prázdniny prostě k nakladatelské práci patří a spousta nakladatelů (včetně mě) si je neholdlá nechat vzít. Krásný pocit z prázdnin poněkud každý rok zkazí fakt, že se nakladatel probere na začátku září z letargie a diví se, jak to že nejsou v tiskárně tituly, které tam už dávno měly být.

Zadruhé je to skutečnost, že je český knižní trh relativně malé hřiště, takže prozatím uniká pozornosti nadnárodních korporací. Občasné zvěsti o zájmu mezinárodního hráče na světovém knižním trhu se zatím nevyplnily, i když k určité koncentraci na národním poli už dochází. Buďme rádi za to, že si knihy můžeme vymýšlet a vyrábět sami a že nám zatím nikdo jiný nediktuje, co a jak máme vydávat. To není jen tak samo sebou, a obávám se, že tomu tak nebude jednou provždy.

Díky tomu, že je český knižní trh tak malý, se také skoro všichni znají, takže si leckteří vidí když ne do kuchyně, tak alespoň do předsíně, což není na škodu pro čisté a rovné prostředí. A také to přináší spoustu legrace, zvláště na společných akcích, jako jsou knižní veletrhy, vánoční večírky a vyhlášení literárních a nakladatelských cen. Pamatuji si dobře vysedávání v několika havlíkobrodských hospodách, kde jsme si nejdřív vydané knihy navzájem pomluvili a s přibývajícím počtem vypitých piv poté vychvalovali. Druhý den jsme pak sorně stáli za pultíkem s knihami – tři veselí nakladatelé, o psu nemluvě.

Další důvod nakladatelovy radosti spočívá ve společnosti lidí, s nimiž pracuje. Počínaje ostatními nakladateli přes překladatele, redaktory, sazeče, grafiky i nepostradatelné zaměstnance grafických studií v tiskárnách, kteří vychytají všechny mouchy v tiskových datech, se jedná vesměs o sympatické a milé profesionály, s nimiž je radost pracovat. Nejsem si jist, že to platí i v protisměru, a tak se raději dopředu omlouvám všem, které pracovat se mnou netěšilo.

A potom ta radost, když vyjde kniha, na které jste společně pracovali se všemi spolupracovníky, ten úžasný předmět plný písmen a vonící tiskařskou barvou a papírem. Mimo chodem, všiml jsem si, že nejenom každá kniha voní jinak, ale že i každá tiskárna má svoji specifickou vůni?

ze zákulisí

Počátkem října vyjdou v nakladatelství Dybbuk dva svazky *Díla Ladislava Nováka*, již zesnulého básníka, výtvarníka a překladatele (1925–1999), který za života oficiálně publikoval pouze malou část svého rozsáhlého díla. První svazek pokrývá léta 1941 až 1963, jeho součástí budou ukázky z Novákovy výtvarné tvorby a zvuková příloha *Fonická poezie a další zvukové nahrávky*. Druhý díl pokrývá zhruba období od roku 1963 až do autorovy smrti v roce 1999. Vedle uzavřených celků bude na závěr druhého svazku umístěn výběr z jednotlivých básní a próz následovaný výběrem z teoretických, manifestačních a vzpomínkových textů. Součástí druhého dílu budou i ukázky z Novákovy výtvarné tvorby, doslov a podrobná bibliografie. Třetí svazek chystá nakladatelství na příští rok – bude obsahovat Novákovy překlady, včetně některých dosud nevydaných.

V neděli 8. října proběhne v pražském Divadle MeetFactory premiéra divadelní adaptace knižního debutu Sary Baume s názvem *Jasno lepo podstín žhyna*, jehož české vydání (Odeon 2016) letos vyneslo Alicii Hyrmanové McElveen cenu Magnesia Litera za nejlepší překlad. Irská spisovatelka v něm vypráví příběh starého Raye, který si ve své samotě povídá jen se svým jednookým psem. Kniha zaujala čtenáře i kritiky osobitým jazykem, jímž autorka zachycuje křehké okamžiky hrdinovy osamělosti. Režie se ujala Viktorie Čermáková a hlavní roli ztvární Eva Salzmannová.

FOTO: DIVADLO MEETFACOTRY

Herečka a divadelní režisérka Viktorie Čermáková, v pozadí představitelka hlavní role Eva Salzmannová.

Nakladatelství Argo se chystá koncem října vydat autobiografický román Marie Benetkové (*1945), manželky člena legendárních PPU Vratislava Brabence, s nímž byla roku 1982 v rámci akce Asanace donucena emigrovat – napřed do Rakouska a posléze do Kanady. Autorčin pozdní literární debut, nazvaný *Zlatý z nebe*, má být zároveň milostným příběhem i kronikou českého undergroundu: Olga je zběhlá pekařka a Vilík zahradní architekt a muzikant, oba spojuje láska k přírodě a touha po svobodě, oba jsou povahou solitéři a společně šťastně zažívají v komuně nedaleko Prahy; po Vilíkově zatčení Státní bezpečností následuje monstrózní proces, výhrůžky, výslechy a po tragické ztrátě druhého dítěte i rozhodnutí emigrovat. Na knize se redaktorsky podílela Alice Horáčková, autorka úspěšné knihy *Beatnická femme fatale* pojednávající o někdejší přítelkyni Marie Benetkové, básničce Vladimíře Čerepkové.

Od září 2017 do června 2018 objede v rámci kampaně nazvané Spisovatelé do knihoven každý z 10 vybraných českých autorů (P. Borkovec, A. Borzic, P. Hruška, P. Hůlová, I. Myšková, M. Ohnisko, M. Reiner, J. Řehák, K. Sidon a M. Šindelka) postupně jedenáct knihoven v různých koutech České republiky. Celý projekt vznikl ve spolupráci Asociace spisovatelů a jednotlivých knihoven, grantem ho podpořilo Ministerstvo kultury ČR. Termíny jednotlivých vystoupení najdete čtenáři na webu Spisovateleodknihoven.cz.

INZERCE

Čtenáře Biblia a Literárních novin srdečně zveme do pražské Literární kavárny Řetězová na besedy nad tituly zvolenými naší redakcí za Knihy měsíce

Nejbližší večer, věnovaný nevšednímu průvodci Michaela Borovičky *Praha temná a tajemná* (Paseka), se bude konat ve středu 25. října od 19 hodin.

Diskuze moderované šéfredaktorem LtN Petrem Bílkem se zúčastní hosté z řad autorů, překladatelů, nakladatelů, badatelů či kritiků.

www.kavarnaretezova.cz

novinky v knihkupectví Kanzelsberger a Barvič & Novotný

Příběhy mořeplavců

Češi a Slováci, kteří obepluli svět. Doplněno bohatým fotografickým a mapovým materiálem.

598,-

Berlín 1936
Oliver Hilmes

Román z města, kde se po 14 dní setkávali nejlepší světoví sportovci a nacističtí pohlaváři, stejně jako transvestité, prostitutky, Berlínčané i turisté.

329,-

knihy zakoupíte v knihkupectvích Kanzelsberger nebo na e-shopu Dumknihy.cz

Ve jménu Ortena a literární omladiny

Rok se s rokem sešel a do Kutné Hory, rodného města Jiřího Ortena, opět zavítali spisovatelé a milovníci literatury na další ročník kulturního festivalu nesoucího básníkovu jméno.

PETR NAGY

Letošnímu programu vévodila literatura a hudba (nahoře Morasten, vpravo Miroslav Pech).

Málokdo dokáže vdechnout veršům život tak jako Mirek Kovářik.

Ortenova Kutná Hora, akce spojená se stejnojmennou soutěží mladých básníků do 22 let (tj. věku tragicky zahynuvšího Ortena), se poprvé konala v roce 1993 a za dobu své existence si získala pevné místo v kulturním kalendáři tuzemských čtenářů i autorů. Skladba třídního programu (8. až 10. 9. 2017) se držela zavedené tradice a nabídla zážitky převážně literární a hudební: páteční podvečerní zahájení festivalu spjaté s vyhlášením výsledků básnické soutěže, následné hudební vystoupení vybraných interpretů, večerní čtení několika autorů a možnost noční prohlídky interiéru katedrály Nanebevzetí Panny Marie a sv. Jana Křtitele v Kutné Hoře – Sedlci; sobotní vernisáž prací kutnohorských výtvarníků, seminář za účasti čerstvých laureátů a členů poroty soutěže, literární pořad představující Ortenovy verše, další koncerty a večer opět autorská čtení; nedělní klání v slam poetry.

Soutěž, Morasten či Kultánová

V pátek 8. září byl po půl sedmé před zaplněným sálem v kutnohorském „Knížecím domě“ – dnes Základní umělecké škole – zahájen již XXIV. ročník festivalu Ortenova Kutná Hora (dále jen OKH) a krátce poté se ke slovu dostali ti, kvůli nimž se do starobylého středočeského města vypravili lidé ze všech koutů republiky, ba i zpoza jejích hranic – mladí básníci a básničky. Loňská vítězka literární soutěže Anna Prstková – mimochodem teprve pátá autorka, již byla v celé historii OKH udělena 1. cena (!) – představila svou první sbírku s osobitým názvem 49°27'45.249''N, 17°58'36.107''E, kterou ji právě díky úspěchům v soutěži vydal Klub rodáků Kutné Hory ve spolupráci s nakladatelstvím JT's. Jeho majitel, spisovatel Jan Těsnohlídek, je spoluorganizátorem (i hnacím motorem) celého festivalu a také dlouholetým členem poroty, v níž letos dále zasedli básník a literární kritik Rudolf Matys (předseda), básnička a redaktorka Lenka Chytilová, překladatel, básník a pedagog Radek Malý a básnička a scenáristka Dagmar Pokorná.

Ceremoniál vyhlášení výsledků soutěže s předáváním cen a čestných uznání poznamenala nepřítomnost, popřípadě zpoždění některých oceněných, zaviněná nehodou na železniční trase z Prahy. Zatímco první místo letos nebylo uděleno, zbylé příčky obsadily dva páry začínajících autorů – o druhé místo se rozdělily Klára Krásenská s Kateřinou Ociskovou a na třetím místě se shodně umístili Jakub Caha a Tomáš Vobořil. Porota kromě toho udělila hned šest čestných uznání a nejlepší básně této desítky oceněných autorů se dočkaly vydání v rámci tradičního sborníku vybraných vítězských prací OKH, nesoucím jako každý rok název *Názvuky*, letos pochopitelně s vročením 2017 (48 stran, 150 kusů).

Klára Krásenská 1.

mezi palcem a ukazováčkem něžně uchopený čas ve kterém se v polích odrážejí srnky

(sb. *Názvuky* 2017)

Hudební vystoupení, které následovalo po ocenění nadějných veršotepců, patřilo bez nadsázky k vrcholným uměleckým zážitkům letošního ročníku. Za klavír totiž usedla Morasten, mladá šansonierka pocházející z Ústí nad Labem a žijící nyní v Plzni, jejíž specialitou je zhudebňování cizojazyčné poezie. Krátce nato již zaplněné hlediště bez dechu naslouchalo švédským, slovinským nebo lužicko-srbským veršům, jejichž obsahu nebylo třeba rozumět – natolik podmanivě uchopila kupříkladu uhrančivé básně švédské spisovatelky Karin Boye (1900–1941) nadaná česká zpěvačka a hudebnice, která však zahrála i dvě ryze autorské písně s českými texty inspirovanými autorčiným rodným městem.

Večerní pásmo autorských čtení v kutnohorské kavárně Blues Café nabídlo vystoupení kvarteta literátů a literátek. Šimon Leitgeb vsadil na civilní přednes své naivní poezie „ze života“ prodchnuté mládím. Letošní laureátka Ceny Jiřího Ortena Zuzana Kultánová přečetla ukázkou ze své oceněné prózy *Augustin Zimmermann* (Kniha Zlín 2016), za-

chycující marnou snahu titulního hrdiny stát se úspěšným obchodníkem a narození jeho syna. Básně usměvavé slovínské básničky Katariny Rakušček doprovázel přednesem (pro přítomné často překvapivého) českého překladu Jan Těsnohlídek, což ještě umocnilo jejich humorný nádech. Poslední slovo patřilo básníkovi a hudebnímu textaři Dominiku Zezulovi a jeho veršům z rukopisné sbírky *Hory jsou daleko, ale my jsme tady*, která by měla v listopadu vyjít tiskem.

Kovářík, Merta nebo Pech

Sobotní podvečer v již zmíněné ZUŠce patřil Jiřímu Ortenovi, jehož básně byly svěřeny do rukou osoby navýsost povolané – známého divadelníka, kulturního publicisty, herce, moderátora a vysokoškolského pedagoga Mirka Kovářika (rozhovor s ním jsme přinesli v srpnovém čísle *Literárních novin* a naleznete jej i na našem webu). Zkušený recitátor sáhl po Ortenových posmrtně vydaných *Elegiích*, které v Kutné Hoře přednesl, jak sám přiznal, již podruhé – poprvé tomu bylo na konci 60. let, a to za přítomnosti Ortenovy matky (již staré a nemohoucí), která zemřela v roce 1971. Nadmíru živým a procítěným, ba místy až extatickým projevem Kovářik popíral svůj věk (v srpnu oslavil 83. narozeniny!) a poslech Ortenových veršů, podkreslených melodramatickou hudbou a dokládajících recitátorovu dlouholetou praxi, fenomenální paměť i blízký vztah k básnickové tvorbě, představoval v jeho podání vskutku nezapomenutelný zážitek.

Dramaturg OKH 2017 i moderátor většiny akcí Jan Těsnohlídek a loňská vítězka básnické soutěže Anna Prstková se svou první sbírkou.

Tak mlád, tak krutě mlád a zralý ponejprve, směji se do krve a pláči kapky krve, a Bohem opuštěn a Boha opustiv, piši vám, Karino, a nevím, zda jsem živ...

(závěr Ortenovy *Sedmé elegie*)

Vzácného hosta nabídla i hudební část sobotního programu – v prostorách bývalého refektáře Jezuitské koleje (nynějšího sídla GASKu) vystoupil známý písničkář a vpravdě renesanční umělec Vladimír Merta, který spokojeným posluchačům nabídl pestrý průřez svou tvorbou. Během koncertu vystřídal jedenasedmásetiletý charismatický muzikant několik nástrojů, povyprávěl nejednu historku a ještě si stihl vypít kávu.

V rámci druhého literárního večera v kavárně ležící ve stínu gotického kostela sv. Jakuba se představila další čtveřice autorů a autorek. Divadelník, muzikant a básník Filip Koryta, který jako Dr. Filipitch figuroval i v nedělním festivalovém programu, nezapfel bohaté zkušenosti se slam poetry a své krátké až lapidární verše publiku naservíroval s patřičnou razancí i vtípem. Slovenská publicistka a básnička Ivona Pekárková okouzila přítomné krátkými humoristickými prózami s „depressivním hrdinou“ Peterem, jejichž účinek podtrhoval autorčin stylizovaný přednes v tónině nadšené naivity. Zdrojem notného pobavení se stalo i čtení spisovatele Miroslava Pecha (rozhovor s ním najdete na webu *Literárek*) z jeho nejnovějšího románu *Cobainovi žáci* (Argo 2017), založené na účinném kontrastu autorova záměrně strojového projevu s třeskutostí jeho nevybíravě žertovného textu. Velmi důraznou pomyslnou tečku za druhým festivalovým dnem pak učinila básnička a aktivistka Marie Feryna, jejíž básně pronášené místy bezmála útočným tónem se nesly ve znamení dvou autorčiných velkých témat – přeměny pohlaví a levičového extremismu.

Letošní ročník Ortenovy Kutné Hory ukázal, že festival má i po více než dvou dekadách své existence co nabídnout všem generacím vyznavačů krásného slova a umění vůbec. Svědčila o tom nejen slušná návštěvnost jednotlivých akcí, ale především samotný program (dramaturgii měl na starost Jan Těsnohlídek, který nechyběl snad na žádné z událostí), který spíše než na literární mainstream vsadil na mladou a svěží básnickou krev. A jak se ukázalo, dobře udělal.

kniha měsíce

MICHAEL BOROVIČKA:
PRAHA TEMNÁ A TAJEMNÁ
Paseka

Odvrácená strana metropole skrývá mnohé, co v jejím současném lesku turistům z celého světa uniká. Přitom i temné barvy jsou součástí jejího obrazu. Některé z nich si Praha dodnes hýčká coby součást genia loci, jako pochmurnost legend, pověstí a šerých zákoutí, inspirujících celou řadu literárních děl, jinými už se tak ráda nechlubí. Například dávné návštěvníky města často zklamalo jako místo k žití zcela nevhodné. Matka měst měla své podsvětí, své vrahy, zloděje, nevěstky, ale i muže zákona, dopouštěla se bezpráví a pogromů, byla lhostejná vůči utrpení svých židovských obyvatel, součástí její tajemné atmosféry byla i tajná společenství zednářů. Zažila morové a jiné rány, bojovala s ohněm i povodněmi. Průvodce po stinných koutech pražské historie vychází v nekonvenční grafické úpravě Nikoly Klímové a s originálními ilustracemi Jindřicha Janíčka.

Z nominací zaslaných jednotlivými nakladateli:

Lukáš Csicsely: Předvečer svatého Mikuláše (Meander)
Text vznikl původně jako scénář pro hraný film, který byl oceněn jako nejlepší nerealizovaný scénář na Famufestu 2014. Autor jej posléze přepracoval do podoby novely, kterou ilustrovala talentovaná Nikola Logosová.

Wojciech Górecki: Přípítek předkům (Dokořán, Jaroslava Jiskrová – Máj, překlad Barbora Grečnerová a Michala Benešová)
Reportážní kniha nabízí fascinující pohled na historii i současnost tří států z oblasti Kavkazu – Ázerbájdžánu, Gruzie a Arménie. Autor čerpá z řady svých cest po méně i více známých zákoutích tohoto kousku světa, vyrovnávajícího se s tíživým dědictvím Sovětského svazu, a originálním způsobem propojuje historická fakta i řadu informací ze současné politiky a kultury s uměleckou reflexí.

Jane Austenová: Pýcha a předsudek (Slovart, překlad Kateřina Hílská)
Slavný román Jane Austenové vykresluje, jak může nový mladý soused převrátit vzhůru nohama život v rodině s pěti dcerami. Nový překlad Kateřiny Hílské dává vyprávění svěží tempo, přičemž nic neubírá na původní ironičnosti, a svět Elizabeth Bennetové a pana Darcyho je v jejím podání barevnější a jasnější, než jak jsme ho znali doposud.

PETR BÍLEK

Každou neděli rubrika U knihovny na literarky.cz.

Jakuba Katalpa: Doupě (Host 2017)

Fikční svět, ve kterém se telefonuje z pevných linek a kde se fotografuje na papír, od počátku prózy vzbuzuje otázku ohledně časových souřadnic příběhu. Z gondoly balónu, ve kterém se vznáší nad kontinenty, vyhodí autorka časovou kotvu až na předposlední straně knihy. Jejím záměrem patrně bylo zvrstvit tímto trikem významovou rezonanci textu a nárokovat si „globální“ umělecký soud o současné civilizaci. Tak snadno to ale nejde. Autorka minimalistickými stylovými prostředky vrší hory všedních detailů, její oznamovací způsob je úmorný, bez dialogů, dietní. Bizarní výchozí fabulační nápad nepřerůstá do samonosné architektury, je pouze technicky popisován a nemá sugesci životní naléhavosti. Nepřesvědčí.

Marcel Duchamp: Rozmluvy s Pierrem Cabanнем (tranzit.cz 2017, překlad Anna Žilková)

Se strůjcem skandálního uměleckého převratu 20. století se francouzský kunsthistorik Cabanne sešel v roce 1966 a stvořili spolu text, který vyvolal hektické reakce a knižně vyšel opakovaně. Duchamp dokonale uniká všem tuctovým stereotypům o profesionálním umělci a svou přímochařostí mystifikuje mnohem účinněji, než by se mu to dařilo složitým teoretizováním. Umělci jsou obyčejní lidé a nimbus tvorby je falešný, dílo velikánů obsahuje nanejvýš tři čtyři vrcholy, jinak je to macha a opakování. „Obraz umírá po čtyřiceti nebo padesáti letech, protože zmizí jeho svěžest. Socha umírá taky. To je taková moje libůstka, se kterou nikdo nesouhlasí, ale to je mi jedno.“ Kolik je takových svobodných duchů?

Lucie Antošíková: Z toho co bylo / zůstává to co bude. Básník a kritik Antonín Brousek (Host 2017)

Za základní interpretační osnovu Brouskova díla zvolila autorka koncepce německého kulturologa Jana Assmanna, který se zabývá kolektivní pamětí a kulturní identitou. Je příznačné pro povahu současného českého básnictví, že podobný přístup by se prakticky nedal aplikovat na díla mladé a nejmladší generace, protože horizont sdílené paměti u nich téměř nehraje roli. Monografie nabízí ucelený obraz Brouskova díla a je vyčerpávající v obojím smyslu toho slova, neboť analýzy některých básní nebo sbírek mají tendenci se opakovat a redundantně vršit. Do literárněvědných postupů se básnickovy životopisné realie promítají jen v míře nezbytně nutné, což k případné popularizaci jeho díla nepřispěje.

Jürgen Sarnowsky: Objevování světa. Od Marka Pola po Humboldta (Výšehrad 2017, překlad Jan Hlavička)

Autor je profesorem středověkých dějin na hamburské univerzitě a téma pojál skutečně profesorsky. Výčtová povaha knihy připomíná suchý katalog objevitelských cest, a i když Sarnowsky prohlašuje, že místo jejich technických a finančních stránek ho budou zajímat spíše představy, jež objevitele hnaly do nebezpečí, dovídáme se o nich o málo víc než z jakékoli učebnice dějepisu. Nicméně autorova nabídka chápat tyto procesy jako počátky globalizace je plodná. Čtenář si uvědomí, jak obrovskou dynamiku získala tato tendence v posledních dvou stoletích. Kniha může v druhém plánu přispět také k poznání, jak dvousečnou a nelidskou zbraní bylo v evropském vztahu k novým zemím náboženství.

Juan Pablo Bertazza: En el umbral de Praga / Na prahu Prahy (Novela bohémica 2017, překlad Radka Návarová)

Zdvořilost velí, abychom byli shovívaví. Neberme proto dvojjazýčnou česko-španělskou publikaci jako básnickou sbírku a chápějme ji jako svéráznou a poměrně velkoryse pojatou pragensii. Verše či spíše emfatické výkřiky čtyřiatřicetiletého Argentince doprovázejí kresby Číňanky Pei-Hsin Chen z Tchaj-wanu a nad oběma artefakty člověk kroutí hlavou a klade si otázku, jak vlastně ta Praha k cizincům promlouvá, co čtou z jejích zdí a co znamená třeba dvojverší: „Praha je pocta evakuaci / pohostinný poplach“. Slyšeli jste někdy v Praze hudbu? Argentinec Bertazza ano: „Z vesmíru není vidět / Čínská zeď“ / ale je slyšet shluk / pražských melodií“. Neskutečná skutečnost Prahy přilétá na křídlech aeroplánů s turisty.

kanzelsberger

bestsellery 9/2017

1 (N) David Lagercrantz:
Muž, který hledal svůj stín, Host

2 (1) Radka Třeštíková:
Osm, Motto

3 (13) Tomáš Kosačík:
Promrhané dny, Tomáš Kosačík

4 (N) Felix Francis: Trojkoruna, Knižní klub

5 (4) Patrik Hartl: Okamžiky štěstí, Bourdon

6 (2) Vlastimil Vondruška:
Vzpoura goliardů, MOBA

7 (N) J. P. Delaney:
Ta přede mnou, Ikar

8 (5) Patrik Hartl: Prvok, Šampón, Tečka a Karel, Bourdon

9 (3) Paula Hawkins:
Do vody, Ikar

10 (N) Michaela Klevisová:
Zmizela v mlze, Motto

11 (8) Jo Nesbø: Žízeň, Kniha Zlín

12 (9) Shari Lapena: Manželé odvedle, Knižní klub

13 (N) Dot Hutchinsonová:
Sběratel motýlů, XYZ

14 (7) Tomáš Kosačík:
Břicháč Tom, Tomáš Kosačík

15 (12) Radka Třeštíková:
Bábovky, Motto

16 (N) Eva Francová: Rok ve Svatojánu, Motto

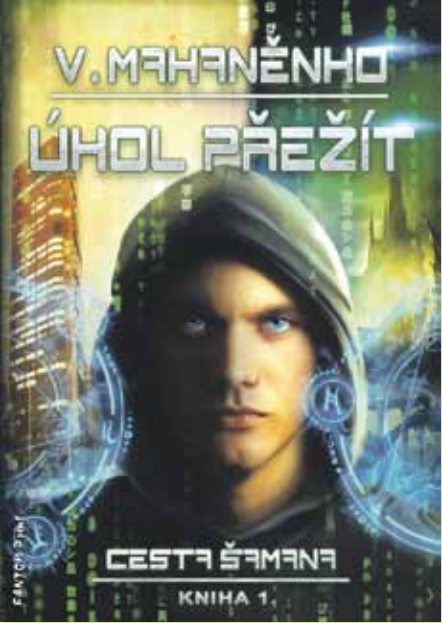
17 (10) Jeff Kinney: Deník malého poseroutky 11, CooBoo

18 (N) Marcela Mlynářová:
Rozcouraná duše, Brána

19 (-) Astrid Lindgrenová:
Děti z Bullerbynu, Albatros

20 (14) Tomáš Kosačík: Rychlovky a chuťovky břicháče Toma, Tomáš Kosačík

(N) = novinka, číslice v závorce označuje pořadí před měsícem

Překlad Martin Kapalka, Fantom Print, brož., 304 stran, ISBN: 978-80-7398-388-8

VASILIJ MAHANĚNKO: ÚKOL PŘEŽÍT

Nový žánr LitRPG, který vzal v poslední době útokem USA, ale zrodil se v Rusku, kombinuje klasický sci-fi nebo fantasy příběh s mechanismy online her. Sledovat začínajícího zloděje nebo mága, jak plní svoje první úkoly ve virtuálním světě, je jedna věc, ale co když jejich pokrok pozorujete z pozice hráče? Nakladatelství Fantom Print přináší první knihu ze série CESTA ŠAMANA od Vasilije Mahaněnka, jednoho z nejlépe hodnocených LitRPG současnosti. Mahan, hlavní hrdina *Úkolu přežít*, si svoje dobrodružství ve světě masově hrané Barliony příliš neužívá. Na rozdíl od většiny hráčů, trávících svůj čas ve virtuální realitě dobrovolně, je totiž hackerem odsouzeným za zakázku, která měla být zcela legální. Nyní si v dolech Barliony musí odpykat svůj trest, a to navíc s úplně novou postavou šamana a klenotníka. A přestože běžné hráče chrání hra před fyzickou újmou, vězni cítí veškerá zranění a únavu – stejně jako euforii ze získávání nových úrovní. Neprávem uvězněný Mahan se ale odmítá vzdát a ví, že pokud se chce dočkat konce svého trestu, má jediný úkol: přežít.

INZERCE

NOVINKY NAKLADATELSTVÍ ARGO

Laura Lindstedtová
Oneiron

JEDNA Z NEJVĚTŠÍCH
LITERÁRNÍCH
UDÁLOSTÍ ROKU!

Michael Chabon
Zázrační hoši

NOVINKA EDICE AAA

Dorthe Norsová
Spojka, dvojka, plyn

THE MAN BOOKER
INTERNATIONAL PRIZE
2017/UŽŠÍ NOMINACE

Amita Trasi
Všechny barvy nebe

JEMNĚ UTKANÝ PŘÍBĚH
O PŘÁTELSTVÍ, ŽENSTVÍ
A NADĚJI...

KNIHY POHODLNĚ ZAKOUPÍTE TAKÉ V INTERNETOVÉM KNIHKUPECTVÍ WWW.KOSMAS.CZ

Dopisy dvou velikánů s příjmením na „Ma-“

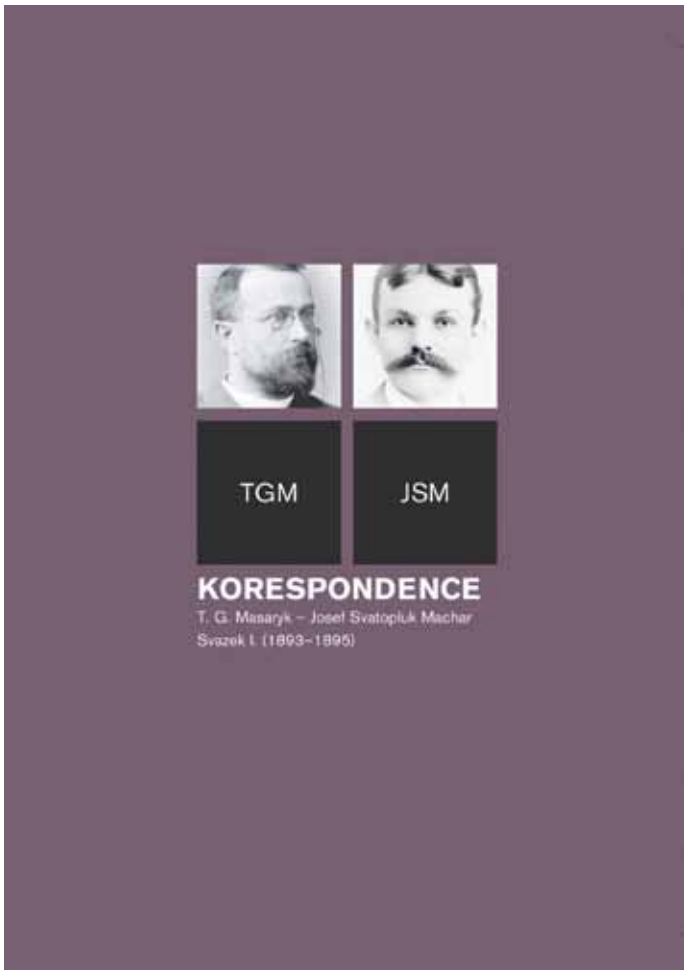
PETR NAGY

Večer 21. září se v Knihovně Václava Havla sešlo početné publikum, aby uvítalo první svazek jednoho výjimečného edičního projektu. Několikačlenná družina literárních badatelů zde veřejnosti představila knihu, jejíž vznik umožnila jedna šťastná událost, a sice návštěva Petra Kotyka z Literárního archivu Památníku národního písemnictví u paní Evy Krupičkové, rozené Polanské. Postarší dáma sice strávila posledních dvacet let v Kladně, ale pochází z významné pražské rodiny, jejíž byt v Lucerně na Václavském náměstí často navštěvovaly přední osobnosti meziválečného Československa – Baťovi, Hana Benešová, Alice Masaryková či Josef Svatopluk Machar. A právě dopisy adresované poslední jmenovanému básníkovi, jejichž pisatelem není nikdo jiný než první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk, se dílem osudu nakonec ocitly v držení paní Krupičkové, která je svěřila odborníkům z LA PNP.

Konvolut bezmála 500 Masarykových listů Macharovi z let 1893–1932 tak doplnil 300 dopisů J. S. Machara z let 1893–1913, uložených ve fondu T. G. Masaryka, a společně vytvořily ojedinělý celek, který se publicista Jaromír Slomek nerozpakoval nazvat *pokladem*. První vydaný svazek zahrnuje 183 dopisů, dopisnic a telegramů z let 1893–1895 a do Knihovny Václava Havla jej doprovodila nejen trojice editorů – Petr Kotyk, Helena Kokešová a Irena Kraitlová (která zůstala skromně sedět v hledišti) –, ale i autoři úvodní studie Lucie Merhautová a Vratislav Doubek. Sestavu hostů doplňoval literární historik a kritik Jiří Brabec, jemuž byla krátce poté udělena Cena Jaroslava Seiferta (viz rubrika Literární scéna v tomto čísle *Biblia*) a také „hrdinka“ celého večera, paní Eva Krupičková. V publiku pak nechyběla Světlana Kotyková s neodmyslitelným fotoaparátem či spisovatel Jáchym Topol, dlouholetý programový ředitel Knihovny Václava Havla.

Úvodní slovo patřilo Jiřímu Brabci, jenž vylíčil Masaryka jako člověka naplňujícího svou vizi, kterou si nenechal od nikoho vzít ani zpochybnit, a upozornil na zvláštnost Masarykova vztahu s téměř o generaci mladším Macharem, vztahu až překvapivě důvěrného, což odhaluje právě četba jejich vzájemné korespondence. Ocenil také kvalitní ediční zpracování celého souboru, které by však nemělo odvést pozornost od vzrušujícího obsahu jednotlivých textů, v nichž se objevují leckdy velmi překvapivé komentáře k soudobým událostem i některým současníkům – ostatně i zmiňovaný Slomek ve své recenzi ocitoval hned několik vskutku pikantních charakteristik: „řeč je třeba o Svatopluku Čechovi (TGM: ‚přímo odporný‘), Elišce Krásnohorské (Machar: ‚hokynářka, která se octla v literatuře..., nadává a lže‘), F. X. Šaldovi (TGM: ‚hrubý a domýšlivý‘) nebo Jaroslavu Vrchlickém (TGM: ‚tuctový člověk a básník‘, Machar: ‚starý intrikán‘).“ Podle Jiřího Brabce se tak jedná o dílo přinášející badatelům – jeho nevyjímaje – nový pohled na celá 90. léta 19. století. O jedinečnosti shromážděné korespondence hovořila i Helena Kokešová, která před lety edičně zpracovávala Macharovy dopisy adresované Masarykovi. Dnešní celek čítající na 800 listů je podle ní unikátní svým objemem, časovým rozpětím i pojednávanými tématy.

Posléze došlo na četbu vybraných textů z vydaného 1. svazku korespondence – role Machara připadla divadelníkovi Jiřímu Štolbovi a úlohy Masaryka se zhostil pro nepřítomnost domluveného interpreta sám Petr Kotyk. Jak doložila jedna z ukázek, oba pisatelé se záhy sblížili natolik, že si byli schopni nezvykle otevřeně popsat i své osobní problémy, zejména finanční – Masaryk, zvyklý rychle jednat, vypomohl ve finanční tísní Macharovi, který mu v dopise z 22. ledna 1895 takto děkuje: „Drahý mistře, kdyby byl dnes vedle mě hrom uhodil, nebyl bych býval víc překvapen. Jsem jak baba: stýská, naříkám,

Korespondence T. G. Masaryk – Josef Svatopluk Machar. Svazek I. (1893–1895), ed. H. Kokešová, P. Kotyk, I. Kraitlová, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i., 2017

Jiří Brabec, Lucie Merhautová, Vratislav Doubek a Helena Kokešová v diskusi nad korespondencí T. G. Masaryka a J. S. Machara v Knihovně Václava Havla.

jak básníci vůbec už rádi vystrkují to své ‚já‘ – a Vy mi na jednu tady podáte ruku. A radost mám jak člověk, vedle kterého řečený hrom byl uhodil, totiž netrefil jej, a v mém případě netrefil mé knihy. Zachránil jste mi dnes několik set mojích knih, které jsem uchystal na ofěru – a proto bez dlouhých řečí Vám tu ruku vděčně tisknu. Proč to nepovědět? Vypadám takhle: Moji Židé mi platí měsíčně 62.50 zlatých, z nichž dám 10 mamince, 6 služce a 1.90 panu Juliu Grégrovi za plody osvěty českého lidu. Na byt dostávám čtvrtletně 80 zlatých z banky, jež poctivě dám dál. To je vše. Jinak jsem jako kostelní myš. Do divadla nejdu, leda dostanu-li někde lístek, knihu si mohu koupit zřídka. Hospodu, kavárnu neznám. V jídle jsem skoro vegetariánem, ale ne z přesvědčení. (...)“

Poslední slovo dostali autoři doprovodné studie, literární historička Lucie Merhautová (jež nedávno se svým manželem, literárním historikem Lubošem Merhautem, připravila k vydání antologii *Čtení o T. G. Masarykovi*) a historik a politolog Vratislav Doubek (mj. autor řady prací s masarykovskou tematikou), kteří nejprve potvrdili dříve řečené – když v minulosti pracovali s Macharovými dopisy, byli nuceni si řadu věcí domýšlet, a nalezené Masarykovy listy se pro ně staly zdrojem nejednoho překvapení. Lucie Merhautová, zabývající se v minulosti Macharovou poezií a jeho pobytem ve Vídni, byla nucena konstatovat, že jeho dialog s Masarykem se vyznačoval navzdory jejich věkovému rozdílu i odlišnému postavení vskutku oboustranným vlivem, promítajícím se rovněž do básnickovy vlastní tvorby. Vratislav Doubek pak na závěr podotkl, že před badateli – a to zdaleka nejen literárními – nyní leží nadmíru obtížný úkol: nalezené texty zhodnotit a včlenit do dosavadního obrazu i interpretací nejen činnosti a osobnosti Masaryka, potažmo Machara, ale celých 90. let 19. století.

OSMÝ ROMÁN MARKÉTY HEJKALOVÉ

Česká prozaička, překladatelka a nakladatelka Markéta Hejkalová (*1960) nejenže chystá již 27. ročník Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě, který v roce 1991 založila, ale v rodinném nakladatelství Hejkal vydala další svůj román *Měj mě rád/a*.

Autorka s oblibou píše prózy o ženách, které se ztrácejí v cizích zemích a někdy i ve vlastním životě. Kdo je viníkem jejich

bloudění? Muži kolem nich, neviditelné ruce za scénou světové politiky, nebo ony samy? Odpovědi na podobné otázky nabídl naposledy v románu *Rudé paprsky severního slunce*, který vyšel i jako audiokniha. Kromě psaní a pořádání veletrhu Markéta Hejkalová také překládá z finštiny (je laureátkou Cený Josefa Jungmanna) – hlavně Miku Waltariho a Arta Paasilinna – a je místopředsdkyní Českého centra Mezinárodního PEN klubu.

Je pondělí odpoledne, začátek léta, začátek dvacátého století. Děti si hrají u rybníka a jedno z nich se málem utopí. Holčička Lina se později vdá za Reinharda Heydricha a z malého Karlíčka vyroste obávaný komunistický prokurátor. A na další dvě holčičky, Terezku a Johanku, čeká obyčejný život: lásky, manželství, děti, radosti, zrady... a smrt, po níž vše začíná jako by znovu. Román plyne řekou času a v jejich dravých vírech

se točí osudy lidí, rodů a generací. Odehrává se v několika zemích, vystupují v něm skutečné i fiktivní postavy a jejich životy se nečekaně prolínají. Dobro a zlo bojují o duši hrdinů nejen ve vypjatých okamžicích vzdoru proti násilí a totalitám, ale i ve všedních dnech. Týden delší než století končí, je neděle odpoledne, začátek léta a začátek jednadvacátého století, děti si hrají u rybníka a jedno z nich se málem utopí. –red

FOTO: NAKLADATELSTVÍ HEJKAL

FOTO: PETR NAGY

3 otázky pro Lukáše Hejlíka

Autor bestselleru *Muž jménem Ove*, tuzemským čtenářům dobře známý švédský spisovatel Fredrik Backman (*1981), vydal ve stejném roce jako svou úspěšnou prvotinu i knihu s všeríkajícím názvem *Co by můj syn měl vědět o světě*, která se nyní zásluhou vydavatelství OneHotBook dočkala – jako v pořadí již čtvrtý autorův titul – audioknižní podoby. Humoristickou knihu plnou upřímných obav, rodinných i osobních historek a nepodmíněných vyznání lásky načetl herec, moderátor a také dvojnásobný otec Lukáš Hejlík (*1980).

FOTO: ONEHOTBOOK

Rozesmávaly vás někdy Backmanovy rady, příběhy a trapasy přímo při četbě ve studiu?
Je to strašná sranda. Zcela upřímně, v listopadu s tím vyprávěním objedu naši zemi v rámci mého LiStOVáNi a poprvé za patnáct let toho, co to děláme, budu na jevišti účinkovat sám. Celý text je vlastně stand-up comedy. Pro tatínky i maminky. Ale i pro ty, kteří jsou teprve v očekávání nebo očekávat teprve budou. Moc mě to překvapilo a často úplně odrovnalo!

Jak jste se na četbu připravoval?
Jsem z LiStOVáNi zvyklý jednat. Skoro mi připadá, že první čtení je nejryzejší. Já si vlastně doma čtu nahlas. Na záchodě. Žena se tomu směje. Ví, že je to moje chvíle, která netrvá krátce. Ale ctí to. I za to ji miluju. Zcela upřímně je to moje poslední chvíle, kdy mám na čtení čas. A užívám si ho. Druhá věc je, že nemluvím zrovna korektně, takže jsem měl dost problémů s výslovností, jenže nejsem úplně schopen tohle natrénovat. V tom se se mnou režisér Michal Bureš asi slušně trápil.

Co bylo při četbě ve studiu nejnáročnější?
Právě dostat se přes pasáže, kde jsem měl problém s výslovností, aby byl výsledek aspoň trochu přijatelný. Ale já vlastně ani nechtěl, aby to působilo příliš jako četba. Chtěl jsem prostě láteřit na svět a díval jsem se za mikrofon, kde seděl můj syn Vojta. Teda... jako by tam seděl Vojta. A Backmana jsem si k tomu jen půjčil. Těžké byly také pasáže, kde v rámci dramatické scény nebo dialogu promlouvaly tři, čtyři postavy. Nechtěli jsme z toho dělat úplně loutkařinu, ale zároveň jsme museli myslet na to, aby to bylo pochopitelné, jako když to člověk čte. A baví se!

Převzato z onehotbook.cz/blog a redakčně zkráceno.

poslechem Petra Nagye

Bankovní úředník Jaroslav Havlíček (1896–1943), označovaný dnes právem za mistra psychologické prózy, publikoval svůj první román až v roce 1935 (jeho *Petrolejové lampy* tehdy nakladatel přejmenoval na *Vyprahlé touhy*). O dva roky později vydal román *Neviditelný*, jehož děj je zasazen do prostředí českého maloměsta, upomínajícím na autorovu rodnou Jesenici, v meziválečných letech a který se posléze dočkal – podobně jako další Havlíčkovy knihy – úspěšné televizní i filmové adaptace (*Neviditelný*, 1965, r. Jiří Bělka; *Prokletí domu Hajnů*, 1988, r. Jiří Svoboda). Nyní tato rozsáhlá próza vychází ve formě audioknihy o úctyhodné délce 20 hodin a 7 minut, kterou pro vydavatelství Audiotéka a jeho edici Mistři slova načetl pod režijní taktovkou Jakuba Taberyho herec a hojně obsazovaný dabér Jiří Schwarz (*1959). Poslech expresivního románu, vykreslujícího tragický úpadek degenerované rodiny venkovského továrníka, se v jeho podání stává strhujícím zážitkem, ještě umocněným dramatickými hudebními vložkami. Nermalou roli při tom sehrává (vedle nezpochybnitelných kvalit samotného textu) také fakt, že celý příběh je vyprávěn v ich–formě a posluchač opo- jený Schwarzovým podmanivým hlasem se lehce vcítí do hlavního hrdiny – nezdravě ambiciózního chemika Petra Švajcara, který je pevně odhodlán domoci se prostřednictvím rodiny Hajnů (i některým jejím členům – včetně Neviditelného – navzdory) vytoženého majetku a postavení.

FOTO: TEENAS

Spisovatelka a scenáristka Martina Formanová (*1966), manželka režiséra Miloše Formana, s nímž má dva syny–dvojčata, je autorkou několika čtenářsky úspěšných titulů, největší ohlas však vyvolala její kniha *Případ Pavlína* z roku 2014, v níž líčí dramatický životní osud české modelky Pavlínky Pořízkové a především jejich rodičů. Anna a Jiří Pořízkovi krátce po srpnové okupaci v roce 1968 emigrovali z Československa, přičemž svou malou dcerku nechali u prarodičů, přesvědčení o tom, že se s ní brzy opět shledají. Vinou politických poměrů však mladý pár, jenž se usadí ve Švédsku, čeká dlouholetý a místy velmi dobrodružný zápas o dítě, těšící se nezvyklému zájmu západních médií, který jejich rodinu navždy poznamená. Próza Martiny Formanové se nyní dočkala audioknižní podoby (doba nahrávky: 7 hodin) – pro malé vydavatelství Tebenas ji v režii Evy Spoustové načetla oceňovaná divadelní a filmová herečka Petra Špalková (*1975). Coby interpretku již tak melodramatického příběhu, nešetřícího erotickými motivy a vztahovými peripetiemi, však vkládá do své četby až přílišné napětí, propůjčující i zcela neutrálním výroklům falešný důraz. Spíše medvědí službu audioknize prokazuje i angažmá hudebníka Ravena (vl. jm. Vladimír Kučera), jehož originální hudební předěly se vinou častého užívání (oddělují všechny podkapitoly značně fragmentarizovaného textu) časem oposlouchají a při své délce posluchače již pohlceného četbou spíše zdržují. Zajímavým bonusem je naopak Ravenova závěrečná píseň „Cestou na protější břeh“, inspirovaná právě vyposlechnutým příběhem.

Dlouhý pád do propasti

Po červnové brněnské premiéře se také Praha v září dočkala uvedení inscenace *Macocha*, divadelní adaptace stejnojmenné prózy Petry Hůlové, která vznikla v koprodukcii Studia Hrdinů s HaDivadlem. Režisérka Kamila Polívková spolu s autorkou knižní předlohy do ní obsadily pět členek zmíněného brněnského souboru: Lucii Andělovou, Marii Ludvíkovou, Tánu Malíkovou, Simonu Pekovou a Kamilu Valůškovou.

Novela z roku 2014 je dosud poslední knižně vydanou prózou Petry Hůlové, která od té doby dává přednost divadlu – pro Švandovo divadlo zdramatizovala novelu Iana McEwana *Betonová zahrada* a Studio Hrdi-

FOTO: MARTA SOBOTKOVÁ

Kvalitní herecký výkon podává i Táňa Malíková alias Nicky Tučková.

nů má aktuálně na repertoáru i její hru *Buňka číslo*. Autorka text pojala jako proud vyprávění hlavní hrdinky, v němž se postupně odhaluje nejen její dramatický osud a komplikovaný charakter, ale především nenapravitelná spoušť, kterou v jejím životě napáchal démon alkohol. Monologická forma *Macochy* nepochybně představovala nemalou inscenační výzvu a tvůrcům divadelní verze rozhodně nelze upřít odvalu ani invenci.

Hůlová s Polívkovou v podstatě otočily původní schéma naruby, když jediný vypravěčský hlas, vtahující do dravého proudu své řeči další protagonisty, nahradily paterem mluvčích, jejichž promluvy z různých úhlů nasvěčují postavu samotné hrdinky – milenky, manželky, matky, spisovatelky žánru červené knihovny. Úvodní část novely je jimi převyprávěna takřka beze změny, postupně se však množí a prohlubují škrtý v textu předlohy a dochází k výrazné redukci vedlejších postav a jejich prostoru ve vyprávění – některé zůstávají alespoň v menší míře přítomny (sousedka Blažková, přítel Jarda), jiné se z příběhu vytrácejí (to se překvapivě týká i dospělých verzí obou hrdinčiných dětí).

Vedle kvalitních hereckých výkonů, z nich nejvíce utkví v paměti chladně přezíravá spisovatelka Lucie Andělové (i zásluhou divácky vděčných replik) a exhibující opilecká troska Kamily Valůškové (pro svůj výstup na hranici němě grotesky), je třeba ocenit zejména nápaditou scénografii Antonína Šilara, pracující s plánem živé projekce a vkládající kontrolu nad světelnými i dalšími efekty v průběhu představení přímo do rukou hereček. Celkový dojem však trochu kazí občasné „prostoj“, plynoucí často právě ze zdlouhavé manipulace s jevištní technikou, které se zdají natahovat reálnou délku představení (100 minut). Scénou v tomto ohledu takřka neúnosnou je již zmiňovaný opilecký výstup, jehož neúměrná doba trvání nakonec přebíjí silný dojem z jeho působivého hereckého ztvárnění.

Dramatizace novely Petry Hůlové je jistě i zásluhou autorčiny spoluúčasti prosta nadbytečné piety vůči knižní předloze, a přestože může její čtenáře nemálo překvapit, nelze divadelní *Macochu* upřít schopnost dojít vlastními a snad ještě účinnějšími prostředky k témuž drásavému obrazu rozpádající se lidské osobnosti. –**pn**

INZERCE

ŠUMAVŠTÍ RODÁCI VZPOMÍNÁJÍ 2

Pohoří oddělující Čechy od Bavorska a tvořící přirozenou hranici mezi oběma zeměmi patřilo a patří k nejkrásnějším a turisticky nejpřitažlivějším. V důsledku historického vývoje tu vedle sebe žili po staletí Češi a Němci a přesto, že ne vždy to bylo soužití idylické, vycházeli spolu v dobrém – už jen proto, že si často museli vzájemně pomáhat. Pak se však s nástupem nacismu v Německu začaly vztahy kalit a po skončení války byla většina zdejších Němců vysídlena. Jejich opuštěné usedlosti obsadili osidlenci, z nichž mnozí tu chtěli nalézt nové domovy. Pak ale přišel únor roku 1948, Šumavou probíhala přísně střežená hranice mezi Východem a Západem a původní i noví obyvatelé museli odejít. Nyní vzpomínají místní rodáci na to, jaká byla ona původní Šumava a její lidé.

Víkend, váz., 224 stran,
ISBN: 978–80–7433–201–2

KAREL FOŘT: PŘÍBĚHY Z POVÁLEČNÉ ŠUMAVY 2

Druhý díl přináší další příběhy z poválečné Šumavy a zaznamenává svědectví o osudech zdejších lidí. Dozvíte se o posledním roce konce války, ve kterém se v roli hochštaplera objevil člověk, který zastával místo hospodářského kontrolora, pracovníka kriminálky a gestapa, aby se hned v prvopočátku poválečných měsíců objevil v uniformě příslušníka SNB. Z tohoto období je i případ pracovníků redakce časopisu, která zaměstnávala členy tamního podsvětí při vybírání finančních darů pro pozůstalé československých partyzánů a využívala k tomu i inzerci. Je zde popsán i zajímavý případ dvou žen z Domažlicka provozujících skrytou prostituci.

Víkend, váz., 192 stran,
ISBN: 978–80–7433–197–8

LUDMILA VAŇKOVÁ: ZROZENÍ KRÁLOVSTVÍ

Novou řadu královských ság Ludmily Vaňkové PŘEMYSLOVCI zahajuje svazek nazvaný Zrození království (1169–1198), jehož děj se odehrává v době křížových výprav do Svaté země, kdy docházelo k častým bojům mezi přemyslovskými knížaty o český trůn. Vypráví o pěti synech krále Vladislava I., kteří zpočátku neudrželi otcovu královskou hodnost a na čas ztratili i český trůn, ale vládu dokázali získat zpět. Podářilo se to však teprve Přemyslovi, jenž se vyznamenal v domácích bojích o český trůn i při křížové výpravě, kterou vedl císař Barbarossa s francouzským a anglickým králem. Při tažení do Svaté země poznal celý tehdy známý svět a svou rytířskou a válečnickou autoritu vsadil na královskou korunu pro českého panovníka, kterým se nakonec po zásluze stal. Historická kronika Ludmily Vaňkové o Přemyslovcích bude pokračovat knihou Z milosti Boží.

Šulc–Švarc, váz., 480 stran,
ISBN: 978–80–7244–411–3

Frédéric Beigbeder: Oona & Salinger

Dramatický příběh milostného vzplanutí mezi Oonou O’Neillovou a J. D. Salingerem. Jí bylo šestnáct a jemu jednadvacet, když se v roce 1940 potkali ve slavném newyorském Stork Clubu. To setkání je poznamenalo na celý život...

Oona O’Neillová je zavržená dcera největšího amerického dramatika, Jerry Salinger je budoucí autor kultovního románu *Kdo chytá v žitě*. Jejich nevinný, avšak citově velmi intenzivní románek trvá jen krátce, Salingera však poznamená na celý život. Bláznivé večírky americké zlaté mládeže, sny o herecké kariéře v Hollywoodu a Oonin sňatek s Charliem Chaplinem ostře kontrastují s hrůzami 2. světové války, které za oceánem prožívá Jerry.

Frédéric Beigbeder zdařile kombinuje fakta s fikcí, vykresluje prostředí zlaté mládeže v New Yorku i hrůzy války a při vyprávění střídá cynismus s humorem. Autor na dramatickém životním příběhu Oony a Salingeru ukázal, jak složitými cestami se mohou ubírat milostné vztahy – a obzvláště ty osudové. Každý čtenář najde v knize *Oona & Salinger* paralelu se svým životem a uvědomí si, že potíže s láskou mají i ti slavní a privilegovani...

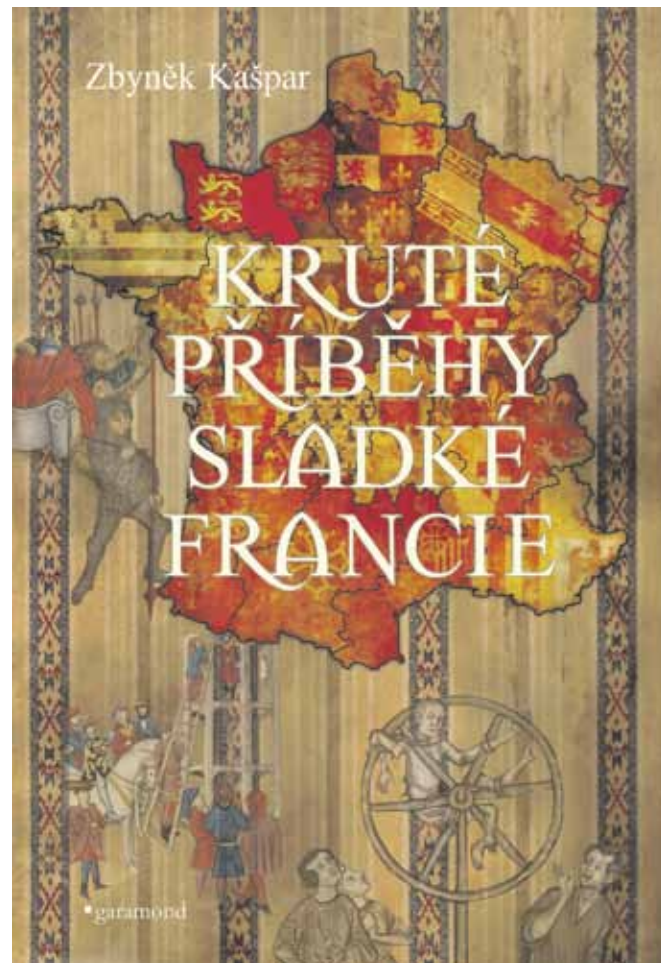
Překlad Linda Štencová, Garamond, 2017, brož., 264 stran, ISBN: 978-80-7407-367-0.
Vyšlo 25. září 2017.

Zbyněk Kašpar: Kruté příběhy sladké Francie

Brázdíte krásnou krajinu Francie, nebo se teprve do země galského kohouta chystáte? Chcete se o ní dozvědět více, ale nebaví vás data a černo-bílé zachycené události v průvodcích? Zbyněk Kašpar v knize *Kruté příběhy sladké Francie* přináší jiný pohled na dramatické francouzské dějiny, které byly plné vášně, intrik, zrady i krve.

Kde byl vězněn muž se železnou maskou a či tvář se pod ní mohla skrývat? Proč byste nechtěli být pacientem ve středověké nemocnici v Beaune? Jak to bylo s obléháním La Rochelle a jaká byla královna, za jejíž čest se mušketyři bili? Proč pomohl král František I. milence své ženy? Jaké dramatické osudy psaly první ročníky Tour de France? Odpovědi přinášejí zeměpisně roztržené příběhy, které se vážou k nejslavnějším francouzským zámkům, městům a historickým osobnostem.

Autor knihy *Kruté příběhy sladké Francie* čtivou a zábavnou formou přibližuje francouzské dějiny a poskytne vám řadu pikantních informací ze života francouzských králů i obyčejných lidí, které se v učebnicích dějepisu nedočtete. A třeba vás inspiruje k tomu, abyste sladkou Francii navštívili, a to s vědomím, že nejspíš víte víc než ostatní návštěvníci.

Garamond, 2017, brož., 320 stran, ISBN: 978-80-7407-365-6.
Vyjde 2. října 2017.

INZERCE

TITULY VELKÉHO KNIŽNÍHO ČTVRTKA

Známa filmová režisérka (mj. *Musím tě svést*, *Fair Play*) vstupuje podruhé na pole literatury. Tentokrát s „románem ze společnosti“ *Každý něco tají*. Příběh z prostředí filmových herců a jejich všedních i svátečních dní nabízí nejen poutavé a napínavé čtení, ale klade také otázky, v jaké společnosti žijeme a jaké etické mantinely jsme schopni svému jednání klást.

Vyjde ve čtvrtek 19. října!

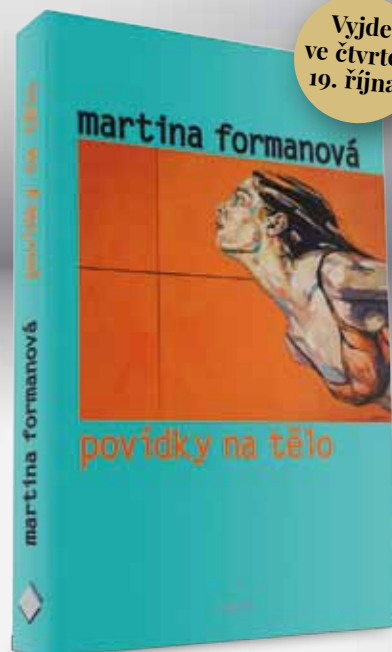
Geniální přítelkyně je prvním dílem stejnojmenné tetralogie, která už uchvátla čtenáře bezmála na celém světě. Nepolská periferní čtvrť, padesátá léta minulého století. Právě tam a tehdy začíná příběh jednoho ženského přátelství.

Třetí díl – vyjde ve čtvrtek 19. října!

Příběh nového jména zachycuje dobu mládí a objevování sexuality obou hrdinek. Téma rezonuje s historickým pozadím děje, s báječnými šedesátými lety, kdy se Itálie po letech fašismu a války konečně probouzí k životu.

Vyjde ve čtvrtek 19. října!

PROSTOR

KVALITNÍ KNIHY SE OBEJDOU I BEZ ČTENÁŘŮ